

Maciej M. Gondek

Umowa o dzieło

Umowa o dzieło zaliczana jest - obok umowy zlecenia - do jednej z najpopularniejszych form zatrudnienia. Umowę o dzieło regulują artykuły od 627 do 646 Kodeksu Cywilnego. Stronami umowy mogą być osoby fizyczne i prawne, które w zależności od okoliczności nazywane będą: dającym zamówienie/zamawiającym oraz przyjmującym zamówienie/wykonawcą. Ustawa nie zastrzega również dla jej ważności konkretnej formy - może być ona zawarta zarówno w formie ustnej jak i pisemnej. Jednak, dla celów dowodowych zaleca się stosowanie formy pisemnej, a przynajmniej potwierdzenie w tej formie najistotniejszych jej postanowień.

I. Istotą umowy o dzieło jest jej przedmiot. Umowa będzie miała zastosowanie jedynie wówczas, gdy jej przedmiot obejmował będzie zobowiązanie wykonawcy do zrealizowania oznaczonego dzieła. Stąd też, umowa ta nazywana jest wielokrotnie tzw. „umową rezultatu”. Ów przedmiot musi obejmować bowiem czynności, które doprowadzą do osiągnięcia namacalnego, weryfikowalnego rezultatu. Może to być zarówno przedmiot materialny, np. obraz, jak również i niematerialny, np. napisanie jakiegoś artykułu na określony temat.

Drugą istotną cechą omawianej umowy jest jej odpłatność. Nie ma możliwości zawarcia nieodpłatnej umowy o dzieło. Kodeks Cywilny w art. 627 jasno bowiem wskazuje, że obowiązkiem zamawiającego jest wypłata określonego wynagrodzenia. W przypadku, gdyby w umowie nie zawarto wysokości wynagrodzenia, wówczas do jego obliczenia należy posłużyć się art. 628 KC. Wskazuje on, że jeżeli strony nie określiły wysokości wynagrodzenia ani nie wskazały podstaw do jego ustalenia, to przyjęć należy, iż strony miały na myśli zwykłe wynagrodzenie za dzieło tego rodzaju. Jeżeli jednak i w ten sposób nie da się ustalić wysokości wynagrodzenia, to wykonawcy przysługiwać będzie wynagrodzenie, które odpowiadać będzie uzasadnionemu nakładowi czasu i pracy jaki ten poświęcił przy realizacji umowy.

II. Do najistotniejszych uprawnień zamawiającego należeć będzie przywilej kontrolowania stopnia realizacji dzieła i jego terminowości. Mianowicie, w przypadku jeżeli przyjmujący zamówienie opóźniać się będzie z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie będzie prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w umówionym czasie, zamawiający będzie

mógł bez wyznaczenia dodatkowego terminu od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła (art. 635 KC). Natomiast, jeżeli przyjmujący zamówienie wykonuje dzieło w sposób wadliwy albo sprzeczny z umową, zamawiający może wezwać go do zmiany sposobu wykonania i w tym celu wyznaczyć mu odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu zamawiający może od umowy odstąpić albo powierzyć poprawienie lub dalsze wykonanie dzieła innej osobie, ale już na koszt przyjmującego zamówienie (art. 636 KC).

W zakres obowiązków przyjmującego zamówienie wchodzić będzie przede wszystkim prawidłowe wykonanie oznaczonego dzieła w określonym w umowie terminie. Ustawa nie nakazuje samodzielnego wykonania dzieła przez wykonawcę. Wręcz przeciwnie, jeżeli strony nie ustalą, że przyjmujący zamówienie ma je wykonać osobiście, wówczas ten może zlecić jego wykonanie osobie trzeciej, z tym jednak, że będzie ponosił odpowiedzialność za jej działania tak, jak za własne (art. 474 KC).

Co do zasady, sposób w jaki dzieło winno zostać wykonane określa umowa. Nic nie stoi przy tym na przeszkodzie, aby zamawiający udzielał wykonawcy również wskazówek w zakresie realizacji przedmiotu umowy. Wskazówki takie nie wiążą wykonawcy, jednak gdy zamawiający domaga się realizacji dzieła zgodnie z jego wytycznymi, wówczas wykonawca może się do nich zastosować, ale na ryzyko zamawiającego (art. 641 KC). Przyjmuje się bowiem, że wykonawca jest profesjonalistą i to on posiada odpowiednią wiedzę w zakresie sposobu wykonania dzieła. Dlatego też, jego obowiązkiem jest również niezwłoczne zawiadomienie zamawiającego o tym, że dostarczony przez niego materiał nie nadaje się do prawidłowego wykonania dzieła albo też, iż zachodzą inne okoliczności, które mogą przeszkodzić jego prawidłowemu wykonaniu (art. 634 KC).

Zdarza się, że do wykonania przedmiotu umowy potrzebne jest współdziałanie obu jej stron. Jeżeli jednak zamawiający uchyla się od tego i nie chce współdziałać, wówczas wykonawca może mu wyznaczyć odpowiedni termin z zagrożeniem, iż po bezskutecznym jego upływie będzie uprawniony do odstąpienia od umowy (art. 640 KC). Co więcej, wykonawcy przysługiwać będzie należne wynagrodzenie, bowiem zamawiający nie może odmówić zapłaty wynagrodzenia mimo niewykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego. W wypadku takim zamawiający będzie mógł odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła (art. 639 KC).

Zakończenie umowy przybrać może kilka form. Zazwyczaj wygaśnięcie umowy jest tożsame czasowo z odbiorem dzieła przez zamawiającego. Niemniej, dopóki dzieło nie zostało ukończone, zamawiający będzie mógł w każdej chwili od umowy odstąpić płacąc wykonawcy umówione wynagrodzenie – w takim przypadku zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła (art. 644 KC). Umowa o dzieło samoczynnie rozwiąże się również wskutek śmierci wykonawcy (lub niezdolności do pracy),

ale jedynie wówczas, gdy brak będzie możliwości zastąpienia go innym wykonawcą posiadającym takie same osobiste i zawodowe przymioty (art. 645 KC).

III. Umowa o dzieło nie podlega oskładkowaniu. W przypadku umowy o dzieło wykonawca nie ma prawa do ubezpieczeń emerytalnych, chorobowych, rentowych, wypadkowych ani zdrowotnych. Pamiętać jednak należy, iż od 1 stycznia 2021 roku wprowadzono obowiązek zgłaszania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wszystkich umów o dzieło zawartych po tej dacie. Niemniej, jeżeli podmiotem zawierającym umowę jest jednostka organizacyjna, jak np. stowarzyszenie lub fundacja i nie jest ona równocześnie płatnikiem składek, wówczas wymóg ten nie ma zastosowania. Obowiązek ten nie dotyczy również 1) umów o dzieło zawartych z własnymi pracownikami, 2) umów, które będą wykonywane na rzecz własnego pracodawcy, ale zawarte zostały z innym podmiotem oraz 3) umów zawartych z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na wykonanie przez nie usług, które wchodzą w zakres prowadzonej działalności. W pozostałych przypadkach, należy dokonać zgłoszenia wypełniając udostępniony przez ZUS druk RUD, a następnie przesyłając go przez Platformę Usług Elektronicznych (lub w innej formie – osobiście lub listownie) do Zakładu. Na dokonanie zgłoszenia jest 7 dni od dnia zawarcia umowy.